

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Величка Георгиева Минкова
Национална художествена академия

относно конкурс за заемане на академична длъжност „професор”
в област на висше образование: 8. Изкуства,
професионално направление: 8.2. Изобразително изкуство,
по „Моден проект“ и „Модата на ХХ век“
катедра „Моден дизайн“,
обнародван в ДВ, брой 47 от 24.06.2022 г.
обявен от Национална художествена академия
кандидат доц. д-р Мариела Гемешева

• **Обща характеристика и професионална биография на кандидата**

Мариела Гемешева завършва висше образование в Академията за архитектура, дизайн и изкуства в Прага (1992 г.). През 2007 г. тя придобива образователната и научна степен „доктор“ в Национална художествена академия, София, като защитава дисертационен труд на тема „Иновативни форми в пърформанса на модния дизайн през 90-те години на ХХ век в Западна Европа“. През 2012 г. Гемешева печели конкурс за академична длъжност „доцент“ в катедра „Мода“, НХА. Член е на Съюза на българските художници (1996 г.) и на Института за съвременно изкуство (2000 г.).

Тя е специализирала в редица страни като Интериорен дизайн в студиото на архитект Борек Шипек, Амстердам (1990 г.), Арт програма, AiR program (MQ) Wien (2007 г.), Арт програма на Pro Helvetia, F+F Schule für kunst und Mediendesign, Zurich (2008), Арт програма на Гьоте институт, Берлин (2009 г.), Арт Програма, ArtsLink в Университета „Карнеги Мелън“, Питсбърг, САЩ (2013 г.), Артрезиденция, Cite international des arts, Париж (2019 г.).

Гемешева е един от най-значимите за нашето съвремие модни дизайнери и артисти в областта на пърформанса, инсталацията и обекта, и несъмнено нейната творческа работа не може да остане незабелязана. Тя е неколкократно носител на приза „Златна игла“ на Академията за БГ мода, 1996 г. за авангардна и 1998 г. за експериментална мода, а през 2017 г. получава награда за дизайнер на годината.

Като автор Мариела Гемешева създава самостоятелни проекти и участва в други групови често с международно участие. Нейните творби са притежание на музейни институции като Софийска градска художествена галерия, ESSL MUSEUM - Виена, Albertina Museum - Виена, Gass Art Gallery - Торино, както и на много други частни и публични галерии и колекции.

• **Съпоставяне на минималните национални изисквания с резултатите от научната дейност на кандидата за придобиване на академична длъжност „доцент“**

В съответствие с разпоредбите на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ), както и Правилника на НХА, са регламентирани минимални национални изисквания, на които трябва да отговарят кандидатите за заемане на академична длъжност. От представената от кандидата справка, за минималните национални наукометрични изисквания за академична длъжност „професор“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, е видно, че те са напълно покрити.

• **Основни направления в теоретичната и творческата работа на кандидата**

Кандидатът представя своята творческа работа в направление на модния пърформанс, художник на сценични костюми и модни колекции. Мариела Гемишева използва пърформанса и инсталацията в синтез като медии, но едновременно с това и като експериментално поле за съвременна мода.

В „Автопортрет“ са представени знакови за творчеството ѝ проекти като „Един нов будоар на Мариела Гемишева“ (2013 г.), галерия Юзина, София, „Multy-me 2“, Carnegie Mello University, Питсбърг, САЩ, „Guns and Roses Oil“ (2015 г.), Шипковата къща, Казанлък, „Fish Party 3“ (2015 г.) Contemporary Space, Варна, „Интериорни аксесоари в женски род“ (2015 г.) One Design Week, Пловдив, „Голямото истинско шиене“ (2016 г.), моден пърформанс, с.Горна Бела Речка в рамките на фестивала GOATMILK.

В последните години нейните артистични изяви са свързани с родния град Казанлък. Тя организира акции, изложби, пърформанси, чийто идеи са свързани пряко с емблематичната за града маслодайна роза. Инспирирана от розовия цвят, Гемишева създава инсталацията „Модни обекти в цветовете на розата“ (2018 г.), Музей на маслодайната роза, Казанлък, както и „Secret Performance“ (2019 г.) реализиран в могилната гробница „Грифони“ (IV-III век пр.н.е) в Долината на тракийските царе.

Автор е на няколко статии, в които съвременната мода се идентифицира като концептуално изкуство, част от пърформанс и т.н.

• **Характеристика и оценка на качествата на хабилитационния труд**

Мариела Гемишева представя като хабилитационен труд монографията „Време и стил. Контури на история на модата през XX век“, публикуван от ИК „Колибри“, 2019. Съвсем естествено, тя се явява израз на нейните задълбочени изследвания като автор и преподавател по „Моден проект“ в катедра Моден дизайн на НХА. Трудът се

състои от 183 страници текстова част, библиография от 3 страници обхващащи 18 заглавия на български език и 28 на чужд език. Теоретичният анализ е съсредоточен в 11 части, които представят специфичен, от гледна точка на развитие на модата, времеви отрязък. Така се появяват заглавия на главите „Долу корсета (1900-1909)“, „Освободеното тяло (1910-1919)“, „Ла Гарсон – лудите години (1920-1929)“, „Завръщане на елегантността (1930-1939)“, „Модата неразрушима (1940-1949)“, „Нов вид – старо съдържание (1950-1959)“, „Секс, наркотици и рокендрол (1960-1969)“, „Антимода (1970-1979)“, „Облечени за успех (1980-1989)“, „Минимализъм (1990-1999)“, „Мода за масите – „люксозен“ лайфстайл за всички (2000-2001)“. Както отбелязва авторката „насихането“ на XX век на отделни декади цели единствено постигането на „прегледност и обзримост на промените и иновациите в модата“. Този подход до голяма степен се позовава на условност, защото съществува движение както в динамиката на промените, така и в „устойчивостта на съществуването им и съответно завръщането им в следващ социокултурен контекст“ (Гемишева 2019).

Още в самия увод Мариела Гемишева определя, че теоретично модата се разглежда в два аспекта, като обект или идея, променяща се в резултат и под влияние на груповия избор или като процес на промяна, при който модният обект се консумира и колективно възприема от хората. Тя търси отговор на екзистенциалния въпрос „Какво е модата?“, като в своите разсъждения се позовава на становищата на немския социолог Георг Зимел, американския икономист Торстейн Веблен, културолога Ролан Барт.

Според Гемишева модата е феномен, който се влияе пряко от нравите и вкусовете на даден етап от развитието на човешката цивилизация, феномен с ценностна и символично-знакова природа с изявен социокултурен характер. Към дефинирането на значението се добавят определения като универсалност, но едновременно с това нееднозначност и изменчивост. За формулиране на понятието „мода“, авторката се позовава на енциклопедични източници, за да достигне до лични заключения. Мариела Гемишева конкретизира „...модата е съвкупност от възприемани и споделяни ценности, в това число знаци, символи вярвания и предпочитания, които дават възможност на човек да изрази себе си.“

Всяка глава от дисертационния труд започва с анализ на културно-историческите събития състояли се в определената времева рамка, защото те се отразяват пряко върху характера на изкуството и в частност върху модата. Акцентът на изследването се поставя върху модните тенденции и конструктивните

нововъведения в облеклото. Всеки етап е белязан от творческата индивидуалност на знакови личности, чиято дейност дава тласък на развитие на модните тенденции.

Монографичният текст е интригуващ и с поднесените биографични факти от живота и творческия път на бележити личности допринесли за развитието на модата. Тук за пореден път намират своето признание Пол Поаре, Габриел Шанел, Жан Пату, Мадам Гре, Елза Скиапарели, Кристиан Диор, Мери Куант, Андре Куреж, Пиер Карден, Пако Рабан, Ив Сен Лоран, Вивиан Уестууд, Джорджо Армани, Джани Версаче и др.

Трудът „Време и стил. Контури на история на модата през XX век“ има своя съществен принос за теория на съвременното изкуство. Чрез него Гемишева разширява контекста на разбиране на модата като явление и поле на творчески изяви. Еволюцията в развитието на дизайнерската идея, материализирана посредством конструктивното решение в традиционен и нетрадиционен материал, извежда модата на по-високо ниво от целенасочено търсена елегантност. Гемишева определя модата като форма на визуално изкуство, в което намират израз естетически, философски и психологически компоненти „ в най-интимна връзка с първоизточника и стандарт за всички естетични оценки на човешкото тяло и личността“.

• **Заключение**

Предвид качествата на представения хабилитационен труд и ярката творческа дейност на кандидата, убедено предлагам на почитаемото жури да гласува положително за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 8.2. Изобразително изкуство на Мариела Гемишева.

20.02.2023 г.

проф. д-р Величка Минкова